

UNIVERZITA PARDUBICE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

2009

Radek Blažek

UNIVERZITA PARDUBICE

Filosofická fakulta

Katedra věd o výchově

Destruktivní náboženské kulty na území ČR a jejich náborové metody v porovnání s vybranými obchodními společnostmi

Bakalářská práce

Autor: Radek Blažek
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Humanitní studia
Vedoucí práce: PhDr. Martin Kocanda

Prohlášení

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 14. 3. 2009

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Martinovi Kocandovi za odborné vedení mé závěrečné práce a Zdeňkovi Jiráskovi, sociálnímu asistentovi prevence sociálně-patologických jevů, pracovníkovi Městského úřadu Chrudim, za poskytnutí mnoha užitečných materiálů a odkazů na další zdroje informací.

ANOTACE

BLAŽEK, R. *Destruktivní náboženské kultury na území ČR a jejich náborové metody v porovnání s vybranými obchodními společnostmi*. Pardubice: Filozofická fakulta Univerzity Pardubice, 2009. 51 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku destruktivních náboženských kultů a společností fungujících na principech multi-level marketingu (pyramidy) v České republice.

Práce je rozdělena do dvou částí, teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývá jednotlivými skupinami působícími v ČR, jejich učením, jejich nebezpečností a metodami jejich náborových akcí.

Praktická část je v úvodu věnována mému šetření za použití kvalitativního výzkumu metodou zúčastněného pozorování. Dále pak také analýze připravených dotazníků.

Cílem práce je prokázat, že oba druhy skupin mají prokazatelný dostatek společných znaků a že představují nebezpečí pro určitou skupinu lidí.

Klíčová slova

Sekta, kult, náboženství, finanční kult, multi-level marketing, pyramidový systém, vůdce, náborové metody, manipulace myšlení

ANNOTATION

BLAŽEK, R. *Destructive religious cults in territory of Czech republic and their recruitment methods compare with business companies*. Philosophical Faculty of University Pardubice, 2009. 51 s. Bachelor's thesis.

The bachelor's thesis focused on destructive religious cults and companies worked on multi-level marketing principle in Czech republic.

The thesis includes theoretical and practical parts. The theoretical part deals with individual groups in Czech republic, with their doctrines, with their dangerousness and with their recruitment methods.

The practical part describes my own research using participant observation and question blank.

The aim of the thesis is to prove enough signs of both groups. These groups presents hazard for specific sort of people.

Key words

sect, cult, religion, financial cult, multi-level marketing, leader, recruitment methods, mind changing

OBSAH PRÁCE

I. Úvod.....	9
II. Teoretická část	10
1. Destruktivní náboženské kulty	10
1.1 Definice destruktivních náboženských kultů.....	10
1.2 Co je destruktivní náboženský kult?.....	11
1.3 Charakteristika destruktivních náboženských kultů v sociologii a psychologii.....	13
1.4 Náborové metody destruktivních náboženských kultů.....	15
1.5 Nebezpečnost těchto hnutí.....	18
1.6 Studium sekt v ČR.....	18
1.7 Destruktivní náboženské kulty na území ČR	19
2. Vybrané obchodní společnosti	30
2.1 Pyramidy v ČR	30
2.2 Definice	30
2.3 Platná právní úprava v ČR.....	31
2.4 Kdo podléhá zmíněným společnostem	32
III. Výzkumná část	35
3. Výzkumné šetření.....	36
4. Výsledky šetření.....	46
IV. Závěr	47
Hypotézy	34
Výzkumné metody	34
Seznam použité literatury	48
Příloha	50

I. Úvod

Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena. Každý má právo svobodně projevovat své náboženství nebo víru buď sám nebo společně s jinými, soukromě nebo veřejně, bohoslužbou, vyučováním, náboženskými úkony nebo zachováním obřadu. Každý má právo změnit své náboženství nebo víru anebo být bez náboženského vyznání. (zákon č.3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů)

Takto je zformulováno jedno ze základních práv občanů ČR, které vychází z Listiny základních práv a svobod, čl. 15 a 16.

V roce 1991 byl přijat zákon č. 308/1991, o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona mají registrované církve a náboženské společnosti v České republice nárok na přístup jimi pověřených osob, vykonávajících duchovní činnost, do veřejných sociálních a zdravotnických zařízení, ubytovacích prostor vojenských útvarů, vězení apod.

Ve své práci se však zabývám společenstvími, náboženskými skupinami, které se pohybují na hranici legislativní i etické. V teoretické části se zabývám základními pojmy, jednotlivými hnutími, jejich typickými znaky a charakteristikami, jejich působením v České republice a jejich nebezpečností pro lidskou psychiku. Samozřejmě jsem zkoumal jejich metody získávání nových členů a co vůbec takové lidi vede k tomu, že se k podobným skupinám přidávají.

V praktické části jsem se formou zúčastněného pozorování pokusil zjistit jaké používají náboženské kultury a vybrané obchodní společnosti náborové metody do svých společenství, a popřípadě tyto náborové metody porovnat. Pro větší objektivitu výzkumu jsem použil také šetření pomocí dotazníku.

II. Teoretická část

V prvních kapitolách se pokusím objasnit základní pojmy a problematiku týkající se tématu mé závěrečné práce.

1. Destruktivní náboženské kultury

Výraz kult vznikl z latinského slova *cultus* neboli uctívání, zbožňování či péče, další možností je, že vznikl z latinského *colere*, což znamená pěstovat. Výraz sekta vznikl z latinského slova *sequi*, což znamená následovat nebo *seco, secare*, což znamená sekat. Význam pojmu *secare* byl podpořen latinským překladem bible, kde nabyl významu skupiny oddělené od církve kvůli nesprávnému učení (herezi), neoprávněnému nakládání se svátostmi či podléhání církevně neschválené autoritě.

1.1. Definice destruktivních náboženských kultů:

„Destruktivní kult může být chápán jako ničivý, rozvratný kult. Do jisté míry je destruktivní kult synonymem slova sekta v dnešním chápání tohoto pojmu, ale je to přesnější výraz, protože destruktivní se samozřejmě může stát jakkoli velká či tradiční náboženská společnost. Tudíž se často můžeme setkat se záměnou těchto dvou pojmů.“

(<http://kult.webz.cz>)

„Sekta – pejorativní pojem, jímž většinová společnost označuje menšinovou náboženskou skupinu, pokud její učení, postoje či chování považuje za deviantní, popř. dokonce za nebezpečné. Vlivem angličtiny se k označení téhož v menší míře používá též pojem kult, příp. sousloví destruktivní (zhoubný) kult.“ (VOJTÍŠEK, 2004, s. 430)

„KULT, ve vlastním smyslu jde o uctívání. Kult je doma především v teistických náboženstvích. Bývá to uznání, že Bůh je velký, mocný a dobrotivý a člověk je tvor, závislá bytost, příjemce Božích darů. Může jít o kult vnitřní, ale běžně se mluví o kultu, pokud se projevuje navenek slovy, gesty apod. Vnější projevy mohou být spontánní, improvizované. Pokud mají stanovený řád, jde o obřad, resp. ritus či nepřesně rituál. (Rituál je ve vlastním smyslu kniha, podle níž se konají obřady). Obřad ovšem nemusí být součástí pouze kultu (např. akademické nebo občanské obřady). V přeneseném smyslu se slovem kult míní náboženské vyznání. V anglosaské jazykové oblasti vznikl výraz, který bychom mohli doslova přeložit jako destruktivní kult. Míní se tím náboženská společnost, která destruktivně působí na psychiku, na lidské vztahy a podobně. V českém prostředí se pro tento případ spíše užívá výrazu sekta. V některých překladech čteme o destruktivních kultech zkráceně o kultech.“

(Štampach, 1998)

Definovat slova kult či sekta je velice obtížné. Jednotlivých definic existuje celá řada a často jsou dost odlišné. Samotný výraz „destruktivní“ se dá vyložit mnoha způsoby - psychicky nebezpečný, nebezpečný pro společnost a samozřejmě páchající kriminální činy. Mezi jednotlivými hnutími jsou obrovské rozdíly jak v jejich učení tak i v mnoha dalších aspektech a přesto jsou řazeny mezi kulty či sekty.

1.2 Co je destruktivní náboženský kult?

Destruktivním náboženským kultem nebo sektou lze označit skupinu lidí, která splňuje některé „sektářské“ prvky. Několik jich uvedl Ronald Enroth ve své publikaci *Za novými světy*. Těchto prvků musí být více, abychom takovou skupinu lidí mohli označit za destruktivní kult.

Jaké jsou tedy sektářské prvky:

- Skupina lidí, která se oddělila od většinového proudu.
- V čele stojí výrazná autorita, charismatický vůdce.

- Vypjatá extrémní eschatologie (silné zdůrazňování smrti a posmrtného života).
- Nabízení jednoduchých řešení a odpovědí na otázky „Kdo jsem?“, „Kam směřuji?“ a podobně.
- Neprůhledná struktura. Velká uzavřenost sekty.
- Nábory nových členů. Misionářská činnost.
- Nesvoboda. Do sekty se lehce vstoupí, ale hůře se z ní vystupuje (někdy je to až nemožné).
- Nedá se prosadit vlastní názor. Černobílé vidění. Co je v rámci filosofie, je doktrína, ostatní je deziluze.
- Neomylnost vůdce.
- Pevný řád. Nutnost se podřídít.
- Na začátku velmi zkreslené a mlhavé informace.
- Sekta má tvar pyramidy. Na vrcholu sedí vůdce, který jediný ví, o co jde, ostatní jsou oběti.
- Psychická manipulace.
- Důraz na rituály.
- Hierarchie.
- Emoční vztahy jsou přípustné pouze vertikálně. K vůdci - nikoliv ke kolegovi.
- Sankce (samotka, půsty, zákaz mluvit atd.) – mají očistit hříšníka.
- Apel na emoce, ne na rozum.
- Zahrnování a obklopování láskou.
- Moc - sekta je velmi výhodný byznys. Vůdcové sekt jsou nesmírně bohatí a mocní.
- Vyplňuje deficit společnosti, např. zdravého živ. prostředí, ideální rodiny atd.
- Informace podávají po kapkách. Nikdo hned od začátku neví celou pravdu a záměry sekty.

Mnoho jiných skupin i organizací také tyto prvky splňuje, ale jak již bylo uvedeno, abychom mohli nějakou skupinu označit za destruktivní náboženský kult, musí těchto prvků splňovat několik (alespoň 3-4).

1.3 Charakteristika destruktivních náboženských kultů v sociologii a psychologii

Destruktivní kult či sekta jako sociologický pojem

Rozdílu hlavního, většinového náboženského společenství (církve) a od něho oddělené menšiny (sekty) si na začátku 20. století začali všimnout i sociologové a výraz sekta se stal sociologickým pojmem.

Církev má obvykle formální, byrokratickou strukturu, s celou hierarchií náboženských úřadů. Za normálních okolností reprezentují konzervativní stránku náboženství, neboť jsou integrální součástí existujícího institucionálního pořádku. Většinu jejich stoupců tvoří lidé, jejichž rodiče byli rovněž členy dané církve.

„Typické sekty chtějí objevit a sledovat „pravou cestu“ a mají sklon se distancovat od většinové společnosti. Jejich členové se často stýkají jen mezi sebou a zavedené církve pokládají za zkažené. Většina sekt považuje všechny členy za rovnocenné a má jen minimální hierarchii. Menšina stoupců se stává členy, protože už v sektě vyrostli; větší část však tvoří ti, kdo k ní aktivně konvertovali.“ (Giddens, 1999)

Weberovu a Troeltschovu typologii dále rozvinul Howard Becker (1950), který definoval další dva typy - denominace a kulty. Denominace je sekta, která „vychladla“, ztratila svůj původní protestní charakter a změnila se v instituci. Kulty se podobají sektám, jsou však méně ohraničené. Kulty svým členům nebrání v tom, aby udržovali jiné náboženské vazby. Řídí se určitými teoriemi a dodržují určité předepsané způsoby chování. Soustřeďují se však také okolo charismatických vůdců.

Destruktivní náboženský kult či sekta zájmem psychologie

Psychologie se v souvislosti s destruktivními kulty zajímá o roli vůdce čili mocenskou strukturu sekty a pocit ohrožení členů. Dále pak také o konverzi, která byla často spojována s vymýváním mozku (brainwashingem).

Kathleen Taylorová definuje brainwashing ve své publikaci Brainwashing způsobem: „Cílem je radikálně změnit mysl, aby se její majitel stal živou loutkou – lidským robotem- a přitom tato hrůza nebyla zvenku patrná. Jde o to stvořit stroj z masa a krve, s novým systémem víry a novými myšlenkovými procesy, implantovanými do zajatého těla.“

Charakteristika vůdce uvedených seskupení

„Typicky jde o autoritářskou osobnost se sklonem k narcismu. Vůdce bývá charismatický a jungovsky vzato aktivuje v členech archetypální představu otce či moudrého starce. Některé charakteristiky vůdce (touha po moci) se zřejmě odvíjejí od základů jeho osobnosti. Jiné mohou vyplývat z přesvědčení o vlastní pravdě, která může nabývat až mesiášského komplexu. Svým způsobem je přirozené, že přesvědčení o vyšším poslání zvyšuje jeho sebevědomí a sebedůvěru, vyvolává pocit nadřazenosti a optimismus. Jde o vlastnosti schopné zapůsobit na ostatní, které nám navíc dodávají sílu plnit svůj úkol, zdolávat překážky.... Dokud je vůdce naživu, je ústřední postavou hnutí. Své učení může časem pozměňovat na základě zpětné vazby – toho, jak vidí, že učení na jeho lidi působí, jak na ně reagují. Když ovšem vůdce zemře, učení se stává rigidním. Jeho následovníci si zpravidla nedovolí je mírnit či dokonce měnit. Změna může nastat pouze, vynoří-li se v rámci hnutí jiná charismatická a dominantní osoba, která dokáže nabrat nový směr – ať už lepší či horší.“

(Koucká , 2007)

Osobnostní faktory typické pro osoby se sklonem podlehnout těmto hnutím

- silně introvertní
- spíše kritičtí a nedůvěřiví
- rigidní

- vnímaví
- spíše pesimisté
- snadno se podvolují autoritě
- schopnost popírat svoje potřeby
- připraveni skládat oběti
- konzervativní a dodržující různé tradice
- sklon k sebekázní
- chybí sebedůvěra, sebevědomí, jsou nejistí a mají strach z neúspěchu
- apelují na etiku
- většinou vzdělaní
- negativní vztah k rodině (vlastní i obecně)
- tendence k závislosti
- odpůrci jiných závislostí

Dále jsou to lidé, kteří mají přetrvávající psychickou nebo sociální tíseň nebo které postihla nějaká traumatická událost. V sektě se může ocitnout i ten, kdo prožívá velké vypětí v rodině, v zaměstnání, pocit nedocenění, méněcennosti, vliv okolí a také dědičné faktory.

V rámci vymezení věku je nejkritičtější skupinou mládež mezi 16. a 25. rokem. Mezi dětstvím a dospělostí – v „moratoriu“ (Erikson). Nejsnáze se do sekty dostane středoškolák a vysokoškolák. Samozřejmě se ale můžeme setkat se členy širokého věkového a intelektuálního spektra.

1.4 Náborové metody destruktivních náboženských kultů

Manipulace členů uvedených hnutí

„Psychickou manipulací se rozumí takové chování, které využívá psychických pochodů nebo sociálně psychických zákonitostí ke změně postojů druhého člověka. Příkladem takové manipulace může být předstíraný zájem, lichocení, vyvolávání strachu, pocitů viny nebo neúspěšnosti, kognitivních disonancí, změněných stavů vědomí apod. Z oblasti sociální

psychologie pak využívání zákonů sociálního vlivu, tlaku ke konformitě, k poslušnosti, vyhovění apod.“ (Vojtíšek, 2004)

Proces psychické manipulace ze strany verbířů těchto hnutí se dá rozdělit do několika stupňů a obsahuje několik složek.

Čtyři složky psychické manipulace

1. ŘÍZENÍ MYŠLENÍ

Černobílá nauka ve stylu „my proti nim“. Ideologie je vždy na „vědeckém základě“. Ideologie vyřeší všechny obtíže. Člen kultu již nemusí myslet, ideologie myslí za něj. Smýšlet jinak než je přikázáno je pohanské a odporuje dané víře. Cílem je naučit nemyslet.

2. ŘÍZENÍ MOCI

Kontrola prostředí, spánku, jídla. Komunikace formou rituálů – vede k získání pocitu zvláštnosti a důležitosti.

3. ŘÍZENÍ EMOCÍ

Základním poutem je utrpení a strach. Štěstí je totiž utrpení, jímž se člověk přibližuje k Bohu. Člen kultu má strach z toho, že jej stále někdo sleduje a má strach ze svého vedoucího. Největší hodnotou je loajalita k hnutí. Časté střídání emocí od vedoucích. Ocenění se rychle střídá se zlobou s cílem prohloubit závislost a bezmoc. Sekty pracují především se strachem a utrpením.

4. ŘÍZENÍ INFORMACÍ

Vedení se snaží kontrolovat informace a veškeré rušivé prvky zvenčí všemi dostupnými prostředky.

Tři stupně psychické manipulace

1. ZMRAZENÍ

Nedostatek spánku a osobního volna, změna stravovacích návyků, navození sugestivních hypnotických stavů – zmrazení mysli, nadměrná zátěž smyslů nebo jejich deprivace.

2. ROZMRAZENÍ

Začínají se provozovat zavedené až uspávající rituály. Základní krédo: „Říci jen to, co skutečně stráví“. Cíl jednat pozvolna, nic neuspěchat, pomalu zaškolit do nového světového názoru.

3. OPĚTOVNÉ ZMRAZENÍ

Je nutné opustit své dosavadní zvyky, rodinu, přátele a školu. Cílem je očernit své bývalé „JÁ“. Vzpomínky jsou zkreslené a nepřesné.

Osobnost manipulátora

Velký vliv má vzhled, příjemné osobní poznámky, příjemné asociace, díky tomu nepřisuzujeme manipulátorovi špatné úmysly. V knize *Nenechte sebou manipulovat* popisuje autorka Isabelle Nazare-Aga několik různých typů manipulátorů: sympatický, vzdělaný, nesmělý, altruistický a diktátorský. Nejnebezpečnější je diktátorský manipulátor, který si většinou uvědomuje svoje cíle a neomezenou autoritu, ale morálně mu to nevádí. Pocity a myšlenky jiných lidí ho nezajímají – člověk jim podle něho nemá podléhat a má se dokonale ovládat. Někteří manipulátoři se staví do pozice obětí. Jednání manipulátorů je často i na neverbální úrovni. Gesta, postoj, síla hlasu, výraz tváře často hrají větší roli než si myslíme. Dlouhodobé vystavení takovému jednání může u některých lidí působit jako silný stresor.

Verbální vyjadřování manipulátora

- neposkytne všechny potřebné informace najednou
- používá neurčitá mnohoznačná slova
- vyžaduje předběžné sliby a sám se slibům vyhýbá

- na otázku odpovídá protiotázkou
- argumentuje polopravdami a neúplnými informacemi
- manipulátor neříká co dělá a nedělá co říká
- klade otázky, které mohou zaskočit a sám přitom odpovídá vyhýbavě
- hovoří v neúplných větách, nedokončí myšlenku

1.5 Nebezpečnost těchto hnutí

Asi největším nebezpečím, které bývá spojováno s těmito skupinami je až „slepá“ závislost na vůdci či na samotném hnutí. Díky tomu vzniká společenská izolovanost členů. Takový vztah či stav prochází vývojem. Od úvodního nadchnutí se pro věc, pominutí smyslů a úsudku přes postupné opadání nadšení až po možnou snahu dostat se ven z této skupiny. Odchod z takovýchto hnutí také nemusí být vůbec jednoduchý a pokud se to už někomu povede, čeká ho ještě další nebezpečí, a to styk se společnostmi mimo komunitu. Tito lidé se pak většinou odtrhnou od rodiny v nepříliš pokojném duchu.

Dalším nebezpečím může být ohrožení zdraví až života člena komunity, nemoc je často chápána jako doprovodný jev nějakého provinění vůči mechanismu kultu a často vede k zanedbání péče. V opačném případě hrozí u některých skupin nebezpečí přecenění alternativní medicíny, která v některých případech může nemocnému ještě více uškodit.

I v České republice (avšak v menší míře v porovnání s ostatními státy, např. USA) to mohou být také kriminální činy. V ČR je v poslední době velice sledovaná a aktuální Kuřimská kauza, v jejímž pozadí má stát hnutí vyznávající učení Poselství Grálu.

1.6 Studium sekt v ČR

V České republice se otázkou sekt a nových náboženských hnutí zabývá několik různých center a nadací. Jednou z nejznámějších je Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů. Jde o občanské sdružení a na české scéně funguje už více než 15 let. Mimo poradenské činnosti provozuje také podpůrnou pomoc blízkým členům, rozsáhlý archiv publikací týkajících se této problematiky apod.. Pořádá konference a semináře a samozřejmě vydává i vlastní publikace.

1.7 Destruktivní náboženské kultury na území ČR

Nejrůznějších náboženských kultů, sekt a nových náboženských směrů existuje na našem území dost velké množství. Některé vznikají, jiné zanikají, dostávají se do veřejného podvědomí a naopak upadají v zapomnění, to vše v celkem krátkých časových úsecích. Z tohoto důvodu svoji práci soustředím především na ty nejznámější nebo nejtrvanlivější v českém prostředí.

SCIENTOLOGICKÁ CÍRKEV, DIANETIKA

(v ČR scientologická mise v Praze, Brně, Plzni a Ostravě)

Na tuto společnost existují různé názory. Někdo ji ani nepovažuje za náboženský kult, ale podle mého názoru splňuje kritéria takových hnutí (závislost na auditingu a finanční záměry vedoucí k psychické manipulaci).

Zakladatel

Zakladatelem tohoto hnutí je spisovatel westernových, detektivních a hlavně sci-fi příběhů **Lafayette Ronald Hubbard**. Mezi jeho nejznámější díla se řadí „Děs“ (Fear, 1943) a scénář pro hollywoodský film „Tajemství ostrova pokladů“. Nejvíce úspěchu však měla a má jeho kniha **Dianetics: The Modern Science of Mental Health** (1950) („Dianetika - moderní věda o duševním zdraví“).

Historie

Po vydání knihy **Dianetika – moderní věda o duševním zdraví** byl HUBBARD spíše odmítán. V roce 1952 zakládá tzv. Dianetická centra. V roce 1955 se Scientologická církev stává v USA oficiálním náboženstvím. Od té doby se šíří do celého světa. V ČR se objevuje až od počátku 90. let. Z právních důvodů se však scientologické aktivity odehrávají v dianetických centrech.

Učení a cíle

„Jádrem scientologie je víra v duchovní bytosti mimozemského původu (thétany), které sestoupili do hmoty a při průchodu mnoha minulými životy na sebe nabalili velké množství problémů a zapomněli tak na svůj božský původ. Thétanem je každý člověk. Má neomezené schopnosti, inteligenci, zdraví apod.“ (Vojtíšek, 1999)

K tomu aby si svůj božský původ uvědomili, slouží terapeutické kurzy tzv. auditingy, díky nimž se dostávají do dalšího stadia uvědomění. Různých kurzů a auditingů nabízí dianetická centra celou řadu od poměrně levných až po velice nákladné. Členem scientologické církve se může stát pouze ten, kdo těmito kurzy prošel.

Náborové metody

Nejčastěji je to nabídka bezplatně vyplnit tzv. Oxfordský test schopností. Na základě výsledků tohoto testu dokáží prezentovat naše problémy a rezervy a proto jsou dále člověku nabídnuty další kurzy ke zvládnutí těchto problémů, které již samozřejmě bezplatné nejsou. Dále dianetická centra nabízejí tzv. auditingy, kdy je člověk uveden do hypnotického stavu, v ruce drží přístroj, který funguje na stejném principu jako detektor lži, tzv. E-metr. S pomocí zkušeného člena hledá své bolestné zážitky, které omezují jeho vývoj mysli nebo uvědomění si jeho božské identity. Scientologové hodně těží ze své schopnosti naslouchat.

„Ačkoliv scientologická církev vystupuje někdy jako náboženství a někdy nabízí své produkty jako nejmodernější vědecké objevy, ve skutečnosti je především prosperující firmou.“

(Vojtíšek, 1999)

HNUTÍ GRÁLU

„Příslušníci hnutí Grálu rozumí sami sobě jako společenství hledačů Pravdy, kteří se orientují na knihu obsahující Poselství Grálu. Toto poselství považují za odvěkou cestu spasení, která byla v posledních dnech fyzické existence planety Země sepsána vyslancem z duchovního hradu Grálu, Abd-ru-shinem.“ (Vojtíšek, 2004)

Zakladatel

Zakladatelem tohoto hnutí je Němec Oskar Ernst Bernhardt (1875 – 1941), který se nechal oslovovat jako ABD-RU-SHIN, což má znamenat Syn světla. Považoval se za mesiáše, který byl v minulém životě arabským knížetem v Mojžíšových dobách. Cílem bylo nastolení tisícileté říše. Bernhardt byl také od roku 1938 vězněn nacisty. Hlavním dílem tohoto hnutí je soubor 168 přednášek s názvem *Ve světle pravdy: Poselství Grálu*. Ústředím tohoto hnutí se stal tyrolský Vomperberg.

Historie

Po vydání své knihy začal Abd-ru-shin naplňovat své učení a očekával blízký konec světa. Ten se samozřejmě nenaplnil, přesto toto hnutí dále získává nové členy po celém světě. V roce 1932 jeho stoupenci zakládají *Přírodně filosofický spolek stoupenců Grálu*. Do Československa dorazilo učení na počátku 30. let.

Učení a cíle

„Starou tradici, podle níž byl Svatý Grál nádobou, ze které pil Ježíš Kristus při Poslední večeři (podle jiné tradice je to zároveň nádoba, do níž zachytil Josef Arimatejský krev ukřižovaného Krista) Abd-ru-shin neuznával. Podle jeho učení je Grál nádoba, nacházející se za hranicemi vesmíru v tzv. hradu Grál na místě, odkud vznikl svět při slovech „budiž Světlo“ a odkud proudí do vesmíru Boží energie.... „Významnou součástí učení Grálu je také skutečnost, že samotnou vírou v Boha není člověk spasen. Teprve vlastním úsilím, odkládáním a napravováním chyb a správným chováním i smýšlením se lidská duše zušlechťí tak, že může postupně směřovat vzhůru.“ (Tycho, 2001)

„Nejdůležitější jsou tři zákony: zákon tíže říká, že čím „hmotnější“ (tj. přízemnější) jsou naše myšlenky a činy, tím hlouběji v úrovních hmotnosti klesáme. Podle zákona přitažlivosti stejnorodého záleží opět náš úděl na tom, jakými myšlenkami se obíráme a jaké činy konáme, protože myšlenky a činy přitahují podobné „formy bloudící kolem“. Tak např. žena, která utrpěla znásilnění, si ho pravděpodobně „přitáhla“ svými smyslnými myšlenkami. Zákon zvratného působení pak podle Abd-ru-shina znamená, že žádná myšlenka ani čin nemohou zůstat bez následků a že samozřejmě také všechna naše štěstí či neštěstí jsou jen přirozenými následky našich myšlenek či činů.“ (Vojtíšek, 1999)

Nebezpečnost tohoto hnutí spočívá v silné sociální kontrole svých členů a zneužívání moci, i když se prezentují opačně, a také ve stále aktuální problematice apokalypsy a nastolení tisícileté říše. Znamé jsou také spory s bývalými členy tohoto hnutí.

Náborové metody

Stoupenci tohoto hnutí nejsou nijak oficiálně organizováni, scházejí se pouze v tzv. Kruzích Grálu. Nové členy rekrutují z řad posluchačů jejich veřejných přednášek a snaží se ovlivnit veřejné mínění vydáváním publikací inspirovaných učením Abd-ru-shina.

IMANUELITÉ (jedná se o odnož Hnutí Grálu)

Ve své práci nemohu vynechat tuto skupinu, která byla jasnou ukázkou destruktivního kultu. Imanuelité byly v 90. letech v ČR jedno z nejznámějších hnutí díky zájmu sdělovacích prostředků. Byl to první signál, který vyvolal veřejné povědomí a strach z podobných kultů a sekt přetrvávající do současnosti.

Zakladatel

„Průměrný student pražské Filmové akademie muzických umění žil bujarým studentským životem (nevyhnul se ani drogám), dokud nepotkal svoji družku Lucii Dvorskou (shoda jmen – nejde o příbuzné). Po narození jejich první společné dcery na krátkou dobu emigrovali do Německa a po Dvorského návratu do ČR se setkávají s již zmiňovanou knihou *Ve světle pravdy* Oskara E. Berndardta. Dvorský, který se knihou (na rozdíl od Lucie) nechal zcela uchvátit, se prohlásil v duchu učení Abd-ru-shina o Svatém Grálu za Bohem povolaneho Mesiáše a od této chvíle se nechával titulovat jménem **Immanuel Parsifal**. Vydal knihu „Mesiášovo živé poselství o všenápravě světa“ a založil několik komunit svých přívrženců.“

(Tycho, 2001)

Podle mnoha výpovědí bývalých členů Dvorského hnutí je často nabádal k sebevraždě, aby „odložili těla a zachránili své duše“. Samozřejmostí pro nově příchozí také bylo odevzdání finančních prostředků za účelem „vybudování Tisícileté říše“ a jakési očistné kůry (hladovky). Imanuelité žili v naprosté izolaci od okolního světa. Dvorský – Immanuel Parsifal je popisován jako despotický vůdce, vyžadující naprosté podřízení a dodržování mnohdy krutého řádu. Od roku 1995 se Dvorský a jeho rodina skrývají a hledá ho Interpol.

Učení a cíle

Základy vychází z učení Hnutí Grálu. Dvorský jako znovu vtělený Abd-ru-shin upravuje Bernhardovo učení podle svých představ.

„ Dvorský též rozpracovává Abd-ru-shinovy teze o hrubohmotném a jemnohmotném světě, potvrzuje i tři základní zákony. To, že je Syn Člověka, ovšem dokazuje jeho největší objev: převrácenectví. Abd-ru-shinovu teorii převrácenectví (muži jsou zženštilí, v ženských tělech je zase příliš mužství a ženy jsou proto pochlapené) totiž Dvorský dotahuje do tvrzení, že převrácenců je daleko více, než si Abd-ru-shin myslel. Jsou jimi vlastně všichni lidé, kromě Dvorského a Lucie, a tito převrácenci jsou zdrojem všech problémů lidstva.“

(Dvořáková, Vojtíšek, 1999)

Náborové metody

Veškerí zájemci se rekrutovali z řad čtenářů Dvorského knihy *Mesiášovo živé poselství o všenápravě světa*. Poté zahájili korespondenční kontakt s Dvorským a jeho skupinou, kde bylo později uznáno, zda je jejich aura hodna Tisícileté říše.

SPOLEČNÁ DOMÁCNOST

Další skupina vycházející z učení Hnutí Grálu, která v poslední době znovu poukázala na tento problém. Zformovala se okolo „léčitele“ Jiřího Adama (vlastním jménem Kolář). Za jeho léčitelské schopnosti pro něho muselo pracovat nespočet lidí. Jednalo se především o ženy, které si podmanil i na dobu 20-ti let. Pracovaly pro něho, byly fyzicky týrány a hladověly. Ženy vlivem psychické manipulace podepsaly dokument o společné domácnosti s Adamem, který si činil nárok na jejich peníze i nemovitosti. Jiří Adam umírá na konci roku 2008, kdy byl vyšetřován a hrozilo mu 12 let vězení.

RODINA (DĚTI BOŽÍ)

Označení „destruktivní“ si toto hnutí podle mého názoru zaslouží kvůli své naprosté psychické manipulaci, zneužívání žen a hlavně kvůli ohrožení dětí sexuálními experimenty. V ČR není její působení v poslední době patrné, ale náborové akce probíhaly ve větších městech donedávna.

Zakladatel

V 60. letech ovlivněn vlnou hippie v Kalifornii zakládá toto hnutí David Berg.

Učení a cíle

„Vycházeli z křesťanství, ale Berg si ho vykládal podle svého. Berg sám sebe ustanovil za Mojžíše (přezdívka MO). Později se stali základem Bergovi dopisy tzv. „MO dopisy“. Jejich cílem bylo zřízení Božího království prostřednictvím misionářství. To však spočívalo v tzv. flirty-fishing (laškovné rybaření, FFing), při němž se ženské příslušnice komunit vydávaly do barů a nočních podniků, aby prostitutí „zvěstovaly Ježíšovu lásku“. Podle BERGOVA učení je takové nesobecké nabídnutí vlastního těla k prostituci stejnou „obětí“ jako byla smrt Ježíšova těla na kříži. Samozřejmě ne všichni oslovení muži chápali prostituci takto „duchovně“ – v takových případech flirty-fishing sloužilo alespoň jako zdroj finančních příjmů pro komunitu.“ (Vojtíšek, 1999)

Dále ve skupinách fungoval tzv. sharing (sdílení se) něco jako sex podle rozpisu, který určoval vedoucí komunity.

Náborové metody

Jak jsem již uvedl, v minulosti se jednalo o flirty-fishing, později přešli pouze na rozdávání letáků a literatury ve větších městech.

CÍRKEV SJEDNOCENÍ (Hnutí sjednocení)

Struktura tohoto hnutí je opravdu zajímavá. Skládá se z mnoha organizací a podniků (i výrobních), kde většinou působí přívrženci tohoto hnutí. V několika zemích ovlivňují

veřejné mínění pomocí mnoha médií. Vlastní několik známých listů a televizních kanálů. Snaží se také působit na politickém poli. Znaky destruktivního hnutí vidím v tom, že stoupenci hnutí jsou silně psychicky manipulováni, plně podřízeni mesiášovi, finanční pohnutky („dobrovolná“ práce v mesiášových organizacích), ovlivňování veřejného mínění a politiky.

Zakladatel

Sun Myung Moon rodným jménem Jong Myung Moon.

„Moon říká, že když se o Velikonocích v roce 1936 intenzívně modlil na stráni jedné korejské hory, viděl Ježíše. Ten mu řekl, že byl vyvolen, aby dokončil dílo, jež Ježíš započal... V roce 1954 Moon založil v Soulu svou církev.“ (Enroth, 1994)

Učení a cíle

Své učení shrnul Moon do základní knihy tohoto hnutí - Božský princip. Se svou manželkou se považují za Bohem vyvolené Pravé rodiče (Moonovi samotnému se však rodina rozpadla již čtyřikrát). Moon jako mesiáš chce nastolit Boží království prostřednictvím sjednocení všech náboženství a vznikem rodin, které sám Moon vybere nebo schválí. Partneři se do svatby ani neznají a svatba poté slouží jako iniciační rituál. Zakládají zdánlivě nesouvisející organizace s jejich církví, jejichž působením se snaží skrytě vylepšit svoji pověst a přilákat další adepty.

Náborové metody

„Moonovi následovníci, s nimiž se s největší pravděpodobností setkáte, budou povětšinou mladí lidé přes dvacet let. Jsou hezky upravení a zdvořilí. Oblékají se prostě a líčí se buď málo, nebo vůbec. Mladí muži s krátce střiženými vlasy a mladé ženy ve vkusných, prostých sukničkách a šatech představují slušný, konzervativní obraz. Nejnápadnějším rysem jsou jejich úsměvy. To je klíč, jak vás získat pro své hnutí.“ (Enroth, 1994)

Hlavním náborovým prostředím jsou pro Moonisty vysoké školy, odkud rekrutují většinu svých členů. Nejprve se snaží adepta mnoha metodami přinutit k rozhovoru, poté následuje příslib návštěvy jejich střediska, odkud je už jen krok k získání vaší adresy atd.. Snaží se zahrnout lidi láskou a komplimenty, seznámí vás s dalšími členy z různých poměrů a původů, kteří se vám budou s úsměvem na tváři snažit osvětlit jejich vize.

SATANISMUS

V souvislosti s destruktivními kulty si většina lidí představí právě toto hnutí. V dnešní době se však jedná o jedno z nejméně nebezpečných hnutí. Chybí v něm autoritativní vůdce a pevný řád. Jde pouze o skupinu individualistů, charakteristikou satanismu je vyhraněný protispolečenský protest. Problémem jsou také různé formy satanismu. Zdeněk Vojtíšek ve svých publikacích uvádí tři typy satanismu:

1. satanismus náboženský - považují satana za existující duchovní bytost v protikladu vůči Bohu.
2. satanismus mravní – Satanovým jménem se obracejí proti křesťanské morálce, kterou považují za škodlivou. Zakládají si na volnosti, svobodě a víře v sebe sama (egoismus).
3. satanismus, který je hodně spjatý s metalovou a hardrockovou hudební scénou. V souvislosti s hudbou se stal spíše jistým druhem módy (stylu).

Zakladatel

Anton Szandor LaVey silně ovlivněný díly Aleistera Crowleyho zakládá o Valpružině noci (30. dubna) roku 1966 Církev Satanovu. O tři roky později v roce 1969 vydává Satanskou bibli, která dále určovala působení tohoto hnutí. V ČR se objevuje pouze několik jedinců hlásících se k tomuto hnutí.

Učení a cíle

„Následovníci Satana tupí Boha a uctívají Ďábla, místo dobra konají zlo. Hlavním obřadem satanistů je tzv. černá mše, což je zrcadlový obraz, parodie na římskokatolické rituály, v níž je Satan uctíván jako dobrý bůh, zatímco Ježíš Kristus je označován za ztělesnění zla. Podle tradice se v rámci černé mše odřikává pozpátku latinský text misálu, za oltář slouží nahá žena, mešní víno je nahrazeno močí a hostie je z lidských výkalů. Tedy nic nového, nic originálního – pouhá fraška. Satanismus na rozdíl od jiných kultů nevytváří žádné vlastní učení, ale je pouze negací již vytvořených hodnot a duchovních symbolů.“

(Tycho, 2001)

Náborové metody

V současné době se k tomuto hnutí přiklánějí spíše nevyrovnaní mladí lidé, kteří jsou nepochopeni. Jak jsem však uvedl, nejedná se o žádné organizované skupiny, ale o jednotlivé individualisty. Obrovský význam u tohoto hnutí získala hudba. Žádné další hnutí, kterým jsem se zabýval, není tak proslavené jako satanismus v souvislosti s metalovým a hard-rockovým hudebním průmyslem.

HNUTÍ HARÉ KRŠNA

Nebezpečnost tohoto hnutí spočívá hlavně v izolaci svých členů od okolí a svěřování svého života se všemi jeho aspekty vybraným autoritám. V porovnání s dřívější dobou se však názor společnosti na toto hnutí značně změnil. Začíná být vnímáno jako regulérní forma hinduismu (bengálského višnuismu).

Zakladatel

Za zakladatele tohoto hnutí se považuje ČAITANJA MAHÁPRABHU bengálský brahmán, jehož višnuisté považují za vtělení samotného Kršny. Šíření v západních kulturách odstartoval ve 20.-30. letech ABHAJ ČARAN DE.

Učení a cíle

„Základní věroučnou literaturou jsou indické náboženské spisy (tzv. védská literatura), především Prabhupádův překlad a komentář Bhagavadgíty a Bhágavatamu (Bhágavatapúraný). Rozsah Prabhupádova literárního odkazu (překlady, komentáře i původní díla) je ohromný a oddaní Kršny k ní přistupují jako ke kanonické literatuře.“

(Vojtíšek, 2004)

„Bhagavadgíta patří mezi nejznámější texty indické náboženské literatury. Vychází z ní také odříkávání manter (posvátných myšlenek), hlavně mahámantry – Haré Krišna, Haré Krišna ... vedoucí k osvobození mysli. Základem učení je naprostá oddanost Krišnovy, díky které dosáhnou stoupenci jeho učení osvobození (koloběhu života atd.) Za nejvyšší cíl je považováno dosažení čisté oddané služby Krišnovy (šuddha bhakti). K dosažení tohoto cíle pomáhá védský společenský systém založený na existenci čtyř společenských tříd

a čtyř duchovních stavů (varnášrama – dharma). Tento systém je prostředkem optimálního využití lidských vlastností a schopností v oddané službě.“

(Tycho, 2001)

Náborové metody

Nejčastější cestou seznámení se s tímto hnutím je setkání v ulicích větších měst. Skupina lidí v typickém oděvu pro toto hnutí zpívá, hraje na hudební nástroje a tančí ulicemi měst na oslavu Krišny, přitom rozdávají propagační materiály. Dále také pořádají přednášky a známé jsou také jejich ekologické farmy a vegetariánské restaurace ve větších městech.

NÁBOŽENSKÁ SPOLEČNOST SVĚDKŮ JEHOVOVÝCH

(Sbor badatelů Bible)

Toto hnutí je v ČR od roku 1993 vedeno jako oficiální církev. Do své práce jsem ho však musel zahrnout, jelikož názory na registraci tohoto hnutí jsou rozporuplné a podle mého splňuje tato společnost dost charakteristik na to, abych ho zařadil.

„Svědkové Jehovovi se považují za hlasatele přicházejícího soudu nad světem v podobě kosmické armagedonské bitvy a za hlasatele brzkého příchodu Božího království na obnovené Zemi.“

(Vojtíšek, 2004)

Zakladatel

Charles Taze Russell zakládá okolo roku 1870 skupinu Badatelů bible. Bibli interpretuje tak, že ji upravuje ve prospěch své teologie. Jeho spisy stojí nad biblí. Předpovídá konec světa na rok 1914 a zakládá velice známý časopis Siónská strážná věž, který se nám může do rukou dostat i dnes.

Učení a cíle

„Základem učení svědků Jehovových je protestantismus s viditelnými stopami probuzenecké tradice. Charakterizuje ho biblický fundamentalismus s řadou prvků, které zdůrazňují odlišnost od křesťanských církví. Ty jsou svědky Jehovovými považovány za nástroj Satanův kvůli jejich víře v Boží Trojici, víře v duši, odmítání Božího jména v podobě Jehova, kvůli slavení Vánoc a dalších svátků, kvůli úctě ke kříži a dalším doktrínám a zvyklostem.“ (Vojtíšek, 2004)

Prvky zdůrazňující odlišnost jsou všeobecně známé a vyvolávají řadu diskuzí o jejich nebezpečnosti lidskému životu. Je to známé odmítání transfuzí, transplantace, očkování.

Náborové metody

„Biblická a traktátní Společnost Strážná věž údajně publikuje více materiálů než všechny ostatní sektářské skupiny na světě dohromady. Tištěné texty jsou hlavním nástrojem Svědků Jehovových. Kromě toho, že nynější členy udržují v souladu se současným učením Společnosti, přivádějí jejich časopisy a knížky stále nové členy.“

(Enroth, 1994)

Distribuce tištěných textů probíhá formou oslovování lidí na ulicích, ale také jsem se setkal s tím, že zazvoní u vašich dveří. S časopisem dostanete také „nezávazné“ pozvání do jejich „Sálu“.

2. Vybrané obchodní společnosti

2.1 PYRAMIDY V ČR

V souvislosti s tématem mé práce jsem se rozhodl zaměřit na některé obchodní společnosti, které podle mého splňují řadu sektářských prvků, hlavně manipulativními způsoby náborových metod a podobnou strukturou. Jedná se o společnosti fungující na principech multi-level marketingu, pyramidového systému či tzv. letadla. Oficiálně jsou multi-level systémy v souladu se zákony ČR, v praxi je však jejich působení dost diskutabilní. Často se multi-level marketingová společnost pokouší působit jako poctivý multi-level, pokud ale nahlédneme více do hloubky narazíme na jasné znaky pyramidových her. Pyramidová hra nebo tzv. letadlo, které tvoří většinou podstatu tohoto podnikání však protizákonné jsou. Problémem u těchto struktur ale je prokazování trestné činnosti. Nejlepší časy společností, fungujících na základě podobných struktur už jsou dávno pryč (90. léta), ale setkat se s nimi není výjimkou ani dnes. Česká legislativa se nestíhá přizpůsobovat stále novějším a rafinovanějším formám těchto praktik.

RŮZNÉ NÁZORY NA TO, ČÍM VLASTNĚ TYTO SPOLEČNOSTI JSOU

Z řad kritiků můžeme slyšet označení jako finanční kult nebo ekonomicky motivovaná sekta. Zastánci podobných systémů je označují za ekonomický systém fungující na mimoekonomických principech.

2.2 DEFINICE

Pyramidová hra, pyramidový systém, letadlo nebo Ponziho schéma. Těmito názvy se označuje systém, ve kterém abyste získali nějakou provizi, musíte sehnat patřičný počet lidí pod sebe. Rozdíl od poctivých MLM a podobných systémů spočívá v tom, že si na provizi nevyděláváte prodejem nějakého produktu, ale tím, že sháníte další lidi, kteří do celého systému přinášejí peníze v podobě jakéhosi vkladu. Jejich vklad slouží POUZE k výplatám

provizí lidí nad nimi. Na to, aby i tito vkladatelé získali nějakou provizi, musí i oni pod sebe sehnat další lidi, kteří také přinesou vklad. Toto se opakuje do té doby, dokud se podaří najít někoho, kdo vklad přinese. Je zřejmé, že po určité době se takový systém MUSÍ ZASTAVIT, neboť už nebude, kdo by vložil do systému peníze. A protože musíte např. sehnat čtyři lidi a ti se pak budou snažit sehnat také každý po čtyřech lidech a ti také, je jasné, že počet lidí narůstá geometrickou řadou a na celém systému vydělají pouze ti, co byli na stupíncích nejvyšších.

(<http://antipyr.webcz.net>)

„Pyramidové schéma musíme chápat jako model procesu růstu, který se nejen nesmí zastavit, ale dokonce ani ne jen zpomalit, jinak začíná být procesem úpadku. Ti nahoře nejsou živeni tím, že by ti dole něco vyráběli (jako v továrně), ba ani ne něco jinde nakoupeného prodávali (jako v obchodě), ale tím, že verbují nové lidi proto, aby ti zase verbovali další. Do tohoto systému sice vtékají peníze, ale nevytváří se zde žádná hodnota typu zboží nebo služby. Zdrojem těchto peněz nejsou odběratelé zboží nebo služeb, ale zase jen další verbíři verbířů.“

(Blažek, Olmrová, 2006)

2.3 PLATNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA V ČR

„Kamuflované pyramidové hry, které fungují na stejných principech jako seriózní multilevel marketingové společnosti, lze jen obtížně postihovat jako trestný čin provozování nepoctivých her a sázek. Například Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem se k této problematice vyjádřilo ve stanovisku, v němž uvedlo, že již samotný pojem pyramidové hry je zavádějící, neboť nejde o hru ve smyslu § 250c trestního zákona, což vyplývá i ze zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že multilevel marketing nabízí za poskytované rady určitou protihodnotu, záleží na každém zájemci, zda za nabízené produkty zaplatí požadovanou cenu. Je věcí každého zájemce, aby posoudil nabídku a sám se rozhodl, zda peníze do systému vloží nebo ne. U této formy pyramidových her je možno uvažovat o postihu pro spáchání trestného činu podvodu, pokud by za peníze, které účastníci investovali, nebylo nic poskytnuto, ač poskytnuto být mělo, nebo v případě, že by byli klamáni o podstatných skutečnostech.“

(<http://www.penize.cz>)

2.4 KDO PODLÉHÁ ZMÍNĚNÝM SPOLEČNOSTEM

Součástí tohoto kolotoče se většinou stávají lidé, kteří mají problém se svým profesním životem. Většinou se rekrutují z řad dělnictva a nespokojených pracovníků jak ze státního tak ze soukromého sektoru. Nemalý podíl tvoří také absolventi různých škol, kteří se zatím neprosadili. Tito lidé na tyto praktiky také nejvíce doplácují. Obvykle musí ke složení vstupního poplatku (do pyramidové systému) sáhnout na svoje úspory nebo se zadlužit.

NÁBOROVÉ METODY

Stejně jako u destruktivních kultů se můžeme s verbíři těchto společností setkat na ulici, občas přijdou dokonce až před vaše dveře, dostanete do schránky propagační materiály s neodolatelnou nabídkou, v dnešní době už samozřejmě využívají i moderní technologie. Největším úspěchem pro ně však je příslibení účasti na jejich mýtinku.

Mítink se svým průběhem podobá obřadu. Na pódiu před novými adepty ohromných zisků za minimum práce defilují supervizoři, členové tzv. Global Expansion týmu nebo Milionářského týmu a vyprávějí o tom, jak do dvou let vydělali miliony, jak si koupili BMW a nikdy neměli problémy s nadváhou. Ženy s nadšením v hlase popisují, jak se z obtloustlé důchodkyně stala šarmantní žena - podnikatelka. Do publika mezi nově příchozí se vmísí roztleskávači. Návštěvníci sedí a ohromeně zírají... ani je nenapadne, že jsou právě podrobováni intenzivnímu psychickému nátlaku. V psychologii se mu říká "Yes - Set". Jde o řadu otázek, na které se nedá odpovědět jinak než "ano", protože v případě záporné odpovědi by si člověk jistě připadal hloupě: "Chtěli byste se dožít vysokého věku? Chtěli byste vydělávat tolik, co lidé na západě? Chcete se uchránit rakoviny? Chcete... ?" Poté, co je nově příchozí takto zpracován, je mu nabídnuto, aby se stal také distributorem a přispěl tak k záchraně civilizace, které hrozí nebezpečím, že vymře na nejrůznější civilizační choroby nebo na pouhou obezitu. Charakter mítinku předem vylučuje účinek na lidi s kritickým myšlením nebo vyšším vzděláním. (Kotrč, 1999)

Úryvek z propagační publikace multi-level marketingové společnosti Herbalife (dostupný na <http://www.dingir.cz/dingir/1999_1/clanky/D1999_1_07.html>).

Tři cesty k úspěchu

Užívejte Herbalife výrobky - To je nejjistější způsob, jak podnikat, protože je důležité, abyste v Herbalife věřili. Vaši přátelé a příbuzní se Vás často budou ptát: "Jak to děláte, že jste v tak dobré formě?", "Ztratili jste váhu?", "Vaše pokožka vypadá tak zdravě." Vaše osobní úspěchy jsou jedinečnou reklamou a podnítí další ve Vašem okolí, aby také vyzkoušeli výrobky Herbalife. Tímto způsobem odstartujete úspěšné podnikání. Spokojení zákazníci si výrobky znovu objednájí a když vidí Váš vzrůstající úspěch, sami se budou chtít stát distributory Herbalife. Uvědomte si, že všichni distributoři, jejichž jste sponzorem, se stanou součástí Vašeho podnikání. Jejich úspěchy i Vás odmění podle marketingového plánu Herbalife.

Noste odznak - Tento "tichý prodavač" prokázal, že vyvolává více zájmu a více otázek, než jakýkoliv jiný prostředek. Nezapomeňte na něj, je účinný. Všimněte si nejlepších distributorů: hrdě nosí svůj odznak... a mají k tomu dobrý důvod! Odznak je atraktivní... bývá začátkem rozhovorů... usnadňuje prodej... a dává vědět Vašemu okolí o Vašem podnikání a vztahu k Herbalife.

Mluvte se svým okolím - uvědomte si, že když jste mezi lidmi, jste obklopeni potenciálními zákazníky a distributory. Využijte každé příležitosti a mluvte o svém nadšení a vztahu k Herbalife. Tím nejlépe přispějete k růstu svého podnikání. Neobávejte se, že budete zpočátku neobratní. Nejdůležitější není to, co říkáte, ale jaký máte vztah k tomu, co říkáte. Buďte si jisti, že lidé Vám poděkují, že mohou Váš objev sdílet s Vámi. Mějte na paměti, že i když jste nikdy v životě nic neprodal (mnoho výborných distributorů nikdy nic neprodalo), Vaše podnikání se může rozvíjet stejně jako u mnoha jiných... pokud budete užívat výrobky, nosit odznak a mluvit!

HYPOTÉZY

1. Vybrané obchodní společnosti mají dostatečný počet sektářských znaků k tomu, aby se daly srovnávat s destruktivními kulty.
2. K náboru do destruktivních kultů a vybraných obchodních společností jsou používány stejné pobídkové prostředky.
3. Náborové metody destruktivních kultů a vybraných obchodních společností fungují na principech manipulace myšlení (v mezních případech brainwashingu).

VÝZKUMNÉ METODY

Pro svou práci jsem zvolil kvalitativní výzkumnou metodu zúčastněného pozorování a výzkum pomocí analýzy dotazníků.

III. VÝZKUMNÁ ČÁST

Pro své šetření jsem zvolil kvalitativní výzkum za použití metody zúčastněného pozorování náborových metod zkoumaných společností, které jsem podpořil analýzou rozeslaných dotazníků a dostupných materiálů. V minulosti jsem se setkal s obchodní společností fungující na podobných principech, které jsem již zmiňoval. Proto budu čerpat právě z této zkušenosti a pokusím se porovnat jednání této společnosti s metodami, které praktikují destruktivní náboženské kulty. V souvislosti s destruktivními kulty jsem se setkal s příslušníky společnosti Svědků Jehovových. Pokud to bude možné pokusím se nalézt podobné znaky a potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy. K tomu použiji také dotazníky, které jsem rozeslal. Jejich pomocí bych měl docílit větší objektivity výzkumu.

Dotazník jsem rozeslal v elektronické podobě, rozdál mezi své známé a oslovil jsem i pár lidí, které jsem neznal. Dotazník se skládá spíše z otázek týkajících se podobnosti destruktivních kultů a obchodních společností fungujících na principu multi-level marketingu a jak se respondenty snažili obě skupiny kontaktovat. Otázky týkající se respondentů (věk, vzdělání atd.) jsem vynechal, protože se stejně většina mých dotazníků pohybovala v okruhu mých vrstevníků (do 25 let), kteří jsou v rámci věku nejohroženější skupinou obyvatelstva.

Výzkumné šetření

Zúčastněné pozorování č. 1

Zkoumaná skupina: „náboráři“ Náboženské společnosti Svědků Jehovových

Jak z názvu mé práce vyplívá, zaujali mě náborové metody a ovlivňování lidí různými metodami, proto jsem si vybral z kategorie náboženských kultů právě Náboženskou společnost Svědků Jehovových, která je touto činností známá široké veřejnosti.

V rámci svého výzkumu jsem se rozhodl rozvést svoji zkušenost, kdy jsem se dvakrát setkal s „náboráři“ oficiální církve Společnosti svědků Jehovových. Jak jsem již zmiňoval názorů na toto hnutí je mnoho. Někdo je považuje za „širitelů křesťanství“, jiní zase za nebezpečné manipulátory. Nebudu se tedy zabývat jejich samotným učením a zaujímat k němu nějaký postoj. Svůj zájem směřuji pouze na samotné náborové akce nových členů. Tuto činnost patrně řídí každá místní organizace dle svých možností a potřeb, i když je sjednocena do určitých schémat. Z toho se dá usoudit, že „nábor“ může probíhat na různých místech trochu odlišně. Samozřejmě hodně záleží na osobnostech samotných „náborářů“, jejich inteligenci apod. Proto bych chtěl ještě jednou zdůraznit, že se jedná pouze o moji osobní zkušenost.

Osobnosti „manipulátorů“

Jedná se o upravené, neustále usmívající se lidi. Žádné nápadné vizuální znaky (např. styl oblékání) u nich nejsou patrné. Zajímavé je, že jejich základna se skládá z lidí širokého věkového spektra. Často se pohybují ve dvojicích a není výjimkou, že dvojice svých „náborářů“ skládají právě z lidí velice rozdílného věku (mladý/á + starý/á). Typické jsou také dvojice muž a žena. Není tomu však ve všech případech. Dvojice, se kterými jsem se setkal byli ukázkou právě těchto jmenovaných modelů a myslím, že to v rámci okolností působí na ostatní lidi lépe. Co se týká zmíněných dvojic, které jsem potkal, jednalo se dle mého o

inteligentní osoby, nemohl jsem se však zbavit dojmu, že mluvím s někým, kdo mě vůbec neposlouchá. Měl jsem možnost komunikovat s lidmi, kteří se podle mého báli volné konverzace nebo jakýchkoli úvah v rámci jejich výkladu víry. Jakoby nad nimi stály jejich doktríny se zdviženým prstem odmítající jakýkoliv dialog. Dočkal jsem se pouze reprodukce jakýchsi základních glos osvětlujících mě - „zatím nevědomému šťastlivci“ tu jedinou a správnou pravdu. Jediným lákadlem, které mě podle této dvojice mělo přesvědčit bylo to, že budu při nadcházející apokalypse spasen. Tento „dialog-monolog“ ve mně v tu chvíli vyvolával dost rozporuplné pocity.

Nábor

Na ulicích, pochůzky po jednotlivých bytech, distribuce tématických tiskovin a v dnešní době samozřejmě působí i na internetu. V mém případě probíhal tak, jak je všeobecně znám. Byl jsem osloven na ulici. Jak jsem již uvedl v kontaktu s příslušníky tohoto hnutí se mi dostalo přednášky, která se mi jevila dost uměle. I když jsem se opravdu snažil být náklonný tomu, co říkají. Nemohl jsem se zbavit pocitu, že nemluvím přímo s konkrétními osobami, ale s někým kdo za nimi stojí a napovídá. Pokud jsem položil nějakou otázku, bylo mi občas za použití slabých argumentů odpovězeno, ale spíše si „náboráři“ nevěděli moc rady a dostal jsem kontakt na „zkušenějšího badatele Bible“, který mi prý na všechny mé otázky s potěšením odpoví. Takový způsob náboru, když se někdo snaží někoho dalšího nadchnout svým učením a přitom v něm nemá sám jasno, se mi jeví poněkud nešťastným. Myslím, že si tímto sami Svědci nedělají moc dobré jméno. Samozřejmě jsem obdržel aktuální výtisky zmiňované *Strážné věže* a méně známého *Probud'te se*. Po dalších několika minutách se setkání blížilo ke konci a obdržel jsem informace o čase a místě jejich konaných akcí (kde, prý dostanu odpověď na všechny své otázky). Podle mého názoru své náborové techniky provozují podle určitého schématu definovaného jejich ústředím. Bohužel se mi nepodařilo zjistit, zda opravdu existuje příručka, podle které se učí nábor vést a řídit. Chápu však, že neznámému člověku se s takovými interními materiály nebudou svěřovat. V takovýchto praktikách nemůžu nevidět podobnost s multilevel marketingem – kdo přivede víc nových lidí bude spasen (v multilevel marketingu bohatý).

Strážná věž

Jedná se o čtrnáctideník, který není k dispozici jinde než u samotných příslušníků společnosti Svědků Jehovových. Vychází v obrovských nákladech (přes 30 miliónů) ve 174 jazycích. K dostání je zdarma. Jeho poznávacím znakem je pestrobarevná ilustrovaná grafika s biblickými výjevy apod. Toto periodikum nejenže slouží působícím příslušníkům jako určitý druh komunikace z vrchních pozic církve, ale měl by sloužit i jako propagační materiál.

Závěr

Pravděpodobně jsem narazil na dost nezkušený pár. Očekával jsem, že se stanu cílem známých náborových metod (obklopení láskou, série směrovacích otázek nebo alespoň získají mou pozornost). Nic takového jsem však nepozoroval. Do dalších kontaktů s výše postavenými badateli Bible jsem se dále nepouštěl. Přiznám, že z toho už jsem měl docela strach. Šlo mi čistě o to zkusit kontakt s tímto hnutím, který se naskýtá běžným lidem. Další variantou vysvětlení může však také být to, že toto hnutí už změnilo strategii svých hlavních náborových metod nebo není pro mladší generaci (kromě lidí pocházejících z rodin příslušníků hnutí či lidí trpících rozličnými problémy) tak přitažlivé. Člověku v tíživé životní situaci také bude asi dostačovat pouze kontakt s někým, kdo se o něho zajímá.

Zúčastněné pozorování č. 2

Zkoumaná skupina: společnost fungující na principu multi-level marketingu (pyramidy)

Naskytla se mi možnost zúčastnit se mítinku multi-level marketingové společnosti konané v Pardubicích. Využil jsem toto pozvání k získání nových poznatků o praktikách těchto společností, které bych mohl uplatnit ve své bakalářské práci ke kýženému srovnání náborových metod destruktivních náboženských kultů s metodami multi-level společností.

V porovnání s náboženskými kulty mají multi-levely svojí strategii lehce propracovanější. Málokdy budete přímo osloveni na ulici. Pravděpodobnější je, že ve své poštovní schránce najdete propagační materiál slibující ohromné výdělky za minimum odpracovaného času. Další možností, také velice častou je, že budete pozváni na „nezávazné“ setkání svými přáteli, známými a třeba i rodinnými účastníky, na kterém by měl být představen nějaký nový převratný výrobek nebo nová tuzemská i zahraniční společnost s ohromujícím kapitálovým růstem. Toto počínání je velmi rafinované a efektivní z důvodu nasměrování všech případných obětí tohoto schématu do jednoho místa, kde budou kolektivně psychicky manipulováni. Jak jsem již uvedl, tato metoda je velmi efektivní i z toho důvodu, že lidé se často netušeně nechají strhnout svým okolím.

V mém případě se jednalo o pozvání od známého, s kterým jsem se několik let neseťkal (jehož pohnutky se pokusím vysvětlit dále). Po příchodu na takový mítink budete hned u vchodu nuceni uvést své osobní údaje. Před začátkem samotné akce jsem měl možnost poznat několik lidí, které také „naverboval“ můj starý známý. Z tohoto setkání se vzorkem budoucího publika jsem nabyl přesvědčení, že se jedná o lidi s finančními problémy, nezaměstnané a celkově lidi s nižším vzděláním. Je to pochopitelné, že právě lidé těchto charakteristik může ovlivnit taková nabídka, ba dokonce je přímo pro ně konstruovaná. Je lákavé dostat základní informace o produktech, pár pouček o prodeji a pak už je vše jenom na člověku samotném. Po usazení a zahájení samotného mítinku se na obecnostvo začíná valit

graduující představení. Pracovníci vyššího managementu po krátkém obecném představení perspektivní společnosti vyprávějí příběh své cesty na jejich současnou pozici (1-2 roky). Apelují na to, že tuto práci může provozovat úplně každý a dosáhnout vyšších postů. O samotném názvu společnosti a ostatních důležitých údajích o společnosti se však dozvíte až na samotném konci mítinku jakoby mimoděk (případně vůbec). Přednášející si během svého proslovu vybral jednoho z posluchačů a začal s ním vést řízený rozhovor. Pokládal otázky, na které pravděpodobně každý odpoví stejně a navodil ve zpovídaném i v ostatních posluchačích pocit, že jim rozumí, že prošel přesně tím samým co oni. Nepřekvapilo by mě, kdyby tento zpovídaný byl jen nastrčenou osobou, která přesně zná svůj scénář. Ale nemohu to potvrdit nějakými důkazy. Další skupinou, na kterou jsem se po seznámení s materiály této tematiky zaměřil, byli tzv. roztleskávači. Tento trik mě také dost zaujal, ale opět nemohu plně potvrdit, i když jsem pár jedinců vytypoval. Jednalo se o dva jedince, kteří byli oblečeni do obleků a byli nápadně více aktivní než ostatní. Když došlo na samotnou otázku „Kdo do toho tedy jde?“ hrálo také roli to, že přihlášení mělo lavinový průběh a také jste byli pod neustálým dohledem osoby, která vás přivedla.

System

Vše funguje na jednoduchém principu, který se může nepatrně lišit v případě jednotlivých společností. Aby nově příchozí nemusel platit vstupní poplatek, musí sebou přivést alespoň 2-3 další osoby ochotné zúčastnit se mítinku. Na mítinku využije „životní šance“ a nakoupí si od společnosti základní distributorský balíček, na jehož základě může nabízet zboží společnosti. Ceny těchto balíčků se budou pochopitelně také lišit v závislosti na společnosti, ale jedná se o částky v řádu tisíců až desetitisíců (v mém případě 5 000 Kč). Nyní může každý začít distribuovat. Distributor získává z výrobků mizivé procento, ale motivací pro něho je jakýsi žebříček motivačních „bonusových“ stupňů, kterých dosahuje prodejem a tím pádem získáváním „bonusových“ bodů. Dalším způsobem, v tomto schématu nejlogičtějším, jak rozmnožit své „bonusové“ body a výdělky, je samozřejmě přivést ke společnosti další distributory, kteří již však budou na pozicích pod vámi a procenta z jejich prodeje (opět celkem mizivá) získáváte vy. Tímto vzniká jeden velký začarovaný kruh, ve

kterém se točí nejenom obrovské peníze ale i lidé. Peníze z důvodu toho, že podle toho, co mi bylo vysvětleno a předvedeno, nemohu se zbavit dojmu, že více peněz do tohoto schématu vtéká ze vstupních poplatků a distributorských balíčků, než ze samotného prodeje. Lidé z důvodu, že i když se někomu v počátcích může relativně dobře dařit (sežene i další níže postavené distributory), pořád se bude pohybovat jenom v předem vytyčených škálách pyramidy. Vrchní pozice se samozřejmě nenechají ohrozit a proto na toto schéma doplácí vždy jenom zmanipulovaní lidé na příčkách nejnižších.

Náborové metody

Asi nejúčinnější náborovou metodou je vidina atraktivních výdělků. V souvislosti s podobnostmi náborových metod destruktivních kultů a multi-levelů se jedná o uváděný dojem z osob, které mají za úkol někoho „naverbovat“ – vždy jde o upravené, zdánlivě úspěšné lidi v rámci své skupiny, které jako by předurčovali nebo navozovali dojem z celé skupiny. Většinou se jedná o zkušené manipulátory, kteří umějí dobře manipulovat s tokem myšlení svých posluchačů (Yes – set technika) a svým způsobem je přinutit k tomu, co potřebuje. Dále má potenciální oběť určité pocit naplnění, z toho, že vstupuje do tak prestižní společnosti, jak mu byla představena. Další metodou je předstíraný zájem o naši osobnost a navození pocitu výjimečnosti. Setkáváme se zde samozřejmě s ohromným množstvím propagačních materiálů (letáky, příručky atd.). Svoji neodmyslitelnou roli v tomto dramatickém představení samozřejmě hraje také prostředí, kde se podobné mítinky konají. Jedná se o upravené sály nebo konferenční místnosti navozující dojem serióznosti, často jsou posluchači i občerstvováni k navození lepších fyzických pocitů. V souvislosti s multi-level společnostmi je to také možnost (i lidí s nízkým vzděláním) stát se manažerem a budovat svou kariéru. Podstatou tohoto počínání je skrytá manipulace. Posluchač pouze sedí a vstřebává ze všech stran se valící okolní vlivy a psychické manipulování.

Osobnosti manipulátorů

V tomto případě se jednalo o zkušené manipulátory, kteří dobře ovládali techniky ovlivňování větší skupiny lidí. Svoji řeč měli velice šikovně postavenou a v závěru dosáhli přesně toho, co chtěli a plánovali. Svým vzhledem a vystupování představovali model

schopného manažera etablovaného z nižších vrstev a s nižším vzděláním, který svojí pílí naplnil svůj životní sen. Věřím, že také tím mnohým zúčastněným imponovali.

Závěr

Tento mítink probíhal už na dost lepší úrovni v porovnání se zúčastněným pozorováním č. 1. Ve společnosti tolika lidí se mi dostalo prostoru ke sledování jednotlivých působení a reakcí na ně. V takovém množství lidí se mi také jevilo jednodušší tyto praktiky vycítit, protože člověk se nachází ve skupině lidí, na které je působeno. Nemusí udržovat takovou pozornost a soustředění na přednášejícího jako v rozhovoru jednotlivců (viz. zúčastněné pozorování č. 1). Jak jsem již zmiňoval, umožnilo mi to více sledovat a analyzovat chování a reakce lidí okolo sebe. Je nevyvratitelnou skutečností, že jsou lidé na těchto akcích skrytě psychicky manipulováni různým působením na lidské smysly, psychiku a úsudek.

Analýza dotazníků

Setkal/a jste se někdy s nějakým (podle Vás destruktivním) náboženským kultem?

Odpovědi	Počet	%
Ano	39	54
Ne	33	46
Celkem	72	100

Většina dotázaných se již s nějakým (podle jejich názoru) destruktivním náboženským kultem setkala.

Pokud ano, s jakým?

Většina lidí odpověděla, že jejich kontakt probíhal s příslušníky společnosti Svědků Jehovových. Další zastoupení vyšlo v pořadí Hare Kršna, Satanismus, Scientologie, Mormoni.

Jakým způsobem se Vás snažili oslovit?

Místo	Počet	%
Na ulici	22	56
Přišli až do Vašeho bydliště	10	26
Pomocí letáků	2	5
Pomocí jejich časopisů a knih	5	13
Sdělovacími prostředky	0	0
Nepokoušeli se	0	0
Celkem	39	100

Většina respondentů byla oslovena na ulici a nebo byli navštíveni v místě jejich bydliště.

Vidíte podobnost mezi destruktivními kulty a obchodními společnostmi fungujícími na principu Multi-level marketingu (dále jen MLM)?

Odpověď	Počet	%
Ano	51	71
Ne	21	29
Celkem	72	100

Většina tázaných lidí se domnívá, že destruktivní kulty a obchodní společnosti fungující na principu Multi-level marketingu mají dostatek podobných znaků.

Setkal/a jste se někdy s podobnými obchodními společnostmi (MLM) nebo jejich prodejci?

Odpověď	Počet	%
Ano	43	60
Ne	29	40
Celkem	72	100

Stejně jako v případě destruktivních kultů má většina lidí osobní zkušenost i s MLM. Potvrzuje to, že studenti a lidé ve věku do 25 let jsou jedním z hlavních zájmů těchto skupin.

Jakým způsobem se Vás snažili oslovit?

Místo	Počet	%
Na ulici	1	2
Přišli až do Vašeho bydliště	0	0
Pomocí letáků	3	7
Telefonicky	5	12

Hledal jsem práci	14	33
Sdělovacími prostředky	0	0
Pozvání od známého	20	46
Celkem	43	100

Nejčastěji se snaží MLM společnosti oslovovat lidi pomocí jejich sítě stávajících či budoucích distributorů, kteří kontaktují své známé. Dalším častým způsobem je, že se k nim lidé dostanou při hledání zaměstnání.

Myslíte si, že destruktivní kultury a zmiňované obchodní společnosti (MLM) používají metody fungující na principu manipulace myšlení (v mezních případech brainwashingu)?

Odpověď	Počet	%
Ano	59	82
Ne	13	18
Celkem	72	100

Z odpovědí na tuto otázku je patrné, že hypotéza č. 3 by měla být potvrzena.

Výsledky šetření

Hodnocení hypotézy č. 1

Předpoklad vznesený touto hypotézou se mi za pomoci kvalitativního výzkumu zcela potvrdit nepovedlo. Díky průběhu zúčastněného pozorování č. 1. Analýza dotazníků však dokazuje, že podobnost těchto dvou schémat a systémů je patrná a společnost ji vnímá. Hypotéza tedy nebyla zcela potvrzena.

Hodnocení hypotézy č. 2

Z výsledků šetření vyplívá, že tato hypotéza potvrzena nebyla. I když se v obou případech v základě jedná o pobídky vedoucí k lepšímu životu (spasení/zbohatnutí). Nemohu takto oba případy generalizovat. Zvláště v souvislosti s multi-level marketingovými společnostmi se jedná o zcela specifický soubor působení a přesvědčení svého posluchače. V souvislosti s destruktivními náboženskými se jedná spíš o nevyrovnanost a různé problémy jednotlivých osob, podle kterých dále sestavují pobídky.

Hodnocení hypotézy č. 3

Tato hypotéza se mi opět nepovedla zcela potvrdit. Důvodem však je, podle mě, nezkušenost či neschopnost „náborářů“ ze zúčastněného pozorování č. 1, kteří mě nedokázali nijak zaujmout. Věřím, že manipulace myšlení jak skrytá tak i více zjevná, je typická pro náborů obou druhů společenství. Toto tvrzení potvrzuje také analýza dotazníku, ze které je patrné, že lidé vidí podobnost obou dvou náborů v souvislosti s manipulací mysli.

IV. ZÁVĚR

I když mají oba tyto fenomény (jak destruktivní náboženské kultury, tak obchodní společnosti fungující na pyramidovém principu) nejlepší léta své působnosti v České republice za sebou, setkáváme se s nimi a do budoucna ještě asi budeme. Společnost se skládá z lidí rozličných charakteristik a zařazení, pro některé jsou tato společenství lákavá, pro jiné nepřichází v úvahu, aby se nechali do takové pasti dovést. Hodně lidí je ostražitějších díky známým kauzám, kterými se zabývala média. V důsledku tohoto procitnutí většinové společnosti musela tato společenství změnit metody svých náborových akcí a celkově se přizpůsobit stále se vyvíjející společnosti. V případě, že však má člověk něčeho nedostatek (lásky, peněz, uznání), vždy bude pro tato seskupení možnou obětí.

Cílem této práce bylo zachycení aktuálního stavu těchto vybraných kultů ať náboženských, tak těch finančních v České republice. Dále analýza jejich nebezpečnosti pro běžného člověka a možnosti kontaktu s těmito skupinami.

Jedinou možnou prevencí proti těmto skupinám je podle mého větší informovanost (zvláště mladých lidí), péče a pozornost ze strany rodiny a vůči vybraným obchodním společnostem úprava legislativy, prozatím umožňující těmto společnostem prosperovat a profitovat z lidí neetickými postupy.

Tyto skupiny budou existovat do té doby, co budou na světě lidé, kteří jsou nešťastní, nepochopení, osamocení nebo jinak strádající. Takže je jasné, že se s těmito skupinami budeme ještě setkávat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

1. BLAŽEK, B., OLMROVÁ, J. *Zvrácená pyramida*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006. 191 s. ISBN 80-86429-54-7
2. DVOŘÁKOVÁ, M., VOJTÍŠEK, Z. Sekta Parsifala Imanuela není minulostí. *Dingir* [online]. 1999, roč. 2, č. 2, [cit. 5. 2. 2009]. Dostupné z < <http://www.dingir.cz>>.
3. ENROTH, R., a kol. *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. 1. vydání. Praha: Návrat domů, 1994. 187 s. ISBN 80-85495-29-5
4. GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vydání. Praha: Argo, 1999. 596 s. ISBN 80-7203-124-4
5. KOTRČ, J. Euforie odezněla. *Dingir* [online]. 1999 roč. 2, č. 1, [cit. 5. 2. 2009]. Dostupné z < <http://www.dingir.cz>>.
6. KOUCKÁ, P. Proč podléháme sektám?. *Psychologie dnes*, říjen 2007, roč. 13, č. 10, s. 12 – 17
7. NEKVIDA, L. Tradiční náboženství u nás. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. 138 s. ISBN 80-7041-207-0
8. ŠTAMPACH, I. O. Co je co. *Dingir* [online]. 1998 roč. 1, č. 1, [cit. 2. 2. 2009]. Dostupné z < <http://www.dingir.cz>>.
9. TAYLOR, K. *Brainwashing Manipulace s myšlením*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 424 s. ISBN 80-7106-773-3
10. TYCHO, A. P. *Tak mnoho cest*. 1. vydání. Olomouc: Spolek moravských nakladatelů, 2001. 308 s. ISBN 80-238-7253-2
11. VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. 1. vydání. Praha: Beta Books, 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8
12. VOJTÍŠEK, Z. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1
13. VOJTÍŠEK, Z. *Netradiční náboženství u nás*. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999. 152 s. ISBN 80-7041-099-X
14. WIEBUS, H. O. *Sekty a lovci duší*. 1. vydání. Plzeň: Nava, 2006. 295 s. ISBN 80-7211-224-3

15. Peníze.cz [online]. 09. 06. 2004. [cit. 16. 2. 2009]. <<http://www.penize.cz/16699-postihnout-kamuflovane-pyramidove-hry-je-obtizne>>.
16. KULTY A SEKTY [online]. [cit. 2. 2. 2009]. <<http://kult.webz.cz/>>
17. Antipyramidové varování – pyramidové hry [online]. [cit. 2. 3. 2009]. <<http://antipyr.webcz.net/>>

Příloha č. 1

Dobrý den,

Jmenuji se Radek Blažek a chci Vás požádat o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí výzkumu v mé bakalářské práci na téma: „Destruktivní náboženské kultury na území ČR a jejich náborové metody v porovnání s vybranými obchodními společnostmi.“

Předem děkuji za cenné údaje.

1. Setkal/a jste se někdy s nějakým (destruktivním) náboženským kultem?

Ano/Ne

2. Pokud ano, s jakým?

3. Jakým způsobem se Vás snažili oslovit?

- a. na ulicích
- b. přišli až do vašeho bydliště
- c. pomocí letáků
- d. pomocí jejich časopisů a knih
- e. sdělovacími prostředky nebo na internetu
- f. nepokoušeli se

4. Vidíte podobnost mezi destruktivními kultury a obchodními společnostmi fungujícími na principu Multi-level marketingu (dále jen MLM)?

Ano/Ne

5. Setkal/a jste se někdy s podobnými obchodními společnostmi (MLM) nebo jejich prodejci?

Ano/Ne

6. Jakým způsobem se Vás snažili oslovit?
- a. na ulicích
 - b. přišli až do vašeho bydliště
 - c. pomocí letáků
 - d. telefonicky
 - e. hledal jsem práci a oni mi ji nabídli
 - f. sdělovacími prostředky
 - g. pozvání od známého, rodinného příslušníka
7. Myslíte si, že destruktivní kultury a zmiňované obchodní společnosti (MLM) používají metody fungující na principu manipulace myšlení (v mezních případech brainwashingu)?

Ano/Ne